

MONITORING MEDIJSKE SCENE U SRBIJI ZA MESEC MAJ 2023. GODINE

UVOD

Monitoring medijske scene izrađuje se s ciljem kontinuiranog praćenja događaja i procesa koji utiču na stanje medijskih sloboda u Republici Srbiji. Autori monitoringa bave se: slobodom izražavanja; praćenjem implementacije postojećih propisa; usvajanjem novih propisa, ali i izmenama i dopunama aktuelnih, kako iz oblasti medija, tako i iz drugih oblasti koje na direktan ili indirektan način utiču na slobodu medija; kao i analizom SLAPP tužbi (strateških tužbi protiv učešća javnosti) usmerenih prema novinarima i medijima.

Za izradu monitoringa koriste se javno dostupni podaci, podaci dobijeni od novinara, urednika i drugih medijskih radnika, novinarskih udruženja i medijskih asocijacija, kao i državnih i nedržavnih organa.

I SLOBODA IZRAŽAVANJA

U periodu na koji se ovaj izveštaj odnosi, zabeleženo je više slučajeva napada, pretnji i pritisaka na novinare. Prema novim podacima Republičkog javnog tužilaštva, od početka godine su u javnim tužilaštvima formirana 34 predmeta koji se odnose na lica koja obavljaju poslove od javnog značaja u oblasti informisanja. Zaključno sa 31. 5. 2023. godine, na osnovu podnetih krivičnih prijava, u 2 predmeta je doneta osuđujuća presuda, u 4 predmeta je doneto rešenje o odbačaju krivične prijave, u 3 predmeta je doneta odluka da nema mesta pokretanju krivičnog postupka, u 3 predmeta je u toku sprovođenje dokaznih radnji, dok je u preostalom delu u toku prikupljanje potrebnih obaveštenja za vođenje krivičnog postupka. Prvostepena ili konačna odluka je doneta u 9 predmeta, što predstavlja 26,47% ukupnog broja predmeta.

U maju je objavljen i [Izveštaj Reportera bez granica](#), međunarodne organizacije koja svake godine meri indeks slobode medija u svetu. Srbija je jedina zemlja Balkana koja ove godine nije napredovala na toj listi već beleži pad od 12 mesta u odnosu na 2022. godinu, što je sada čini 91. zemljom na svetu prema indeksu slobode medija.¹

„Nagrađivano, kvalitetno novinarstvo, kojim se istražuju kriminal i korupcija, zarobljeno

¹ <https://rsf.org/en/country/serbia>

je između neobuzdanih lažnih vesti i propagande", navodi se u izveštaju Reportera bez granica.²

U Izveštaju je objavljeno i da je u Srbiji registrovano više od 2.500 medija, ali da je tržište veoma podeljeno, te da nagrađivani istraživački tekstovi imaju ograničenu publiku zato što se objavljuju samo na internetu i na nekoliko nezavisnih medija. Osim toga, iako su napori da se poboljša bezbednost i unapredi procesuiranje krivičnih dela protiv novinara vidljivi, u Izveštaju se navodi da se novinari još uvek ne osećaju sigurno. Trend pada u odnosu na prošlogodišnji plasman komentarisao je medijski stručnjak i predsednik Asocijacije nezavisnih elektronskih medija (ANEM), Veran Matić.

„Bez obzira na napredak koji postoji kad je u pitanju procesuiranje zločina prema novinarima, posmatrano globalno, sloboda medija u Srbiji je u padu. U svakodnevnom životu, novinari su žrtve političkih napada, diskreditacije u medijima naklonjenima vlasti, kao i napada na društvenim mrežama, što je obično praćeno napadima u stvarnom životu” rekao je Matić.³

Slučaj novinara RTS-a i PRVE

Prilikom snimanja priloga o proslavi Međunarodnog praznika rada, novinari dve televizijske ekipe bili su žrtve napada na beogradskim ulicama. U Zemunu je napadnuta ekipa Radio-televizije Srbije, dok je sličnu stvar na Adi Ciganliji doživela i reporterska ekipa televizije Prva.⁴

Tokom snimanja ankete sa građanima u Zemunu, nepoznati napadač je glasno psovao i vređao ekipu RTS-a, preteći da će im „porazbijati glave” pivskom flašom kojom je zamahivao. Iako su se novinari udaljili želeći da izbegnu incident, napadač je nasrtao na snimatelja, kada je uspeo da se domogne kamere i razbije je o beton.

Niko od članova ekipe nije povređen, a policija je ubrzo identifikovala i privela osumnjičenog muškarca. Protiv njega je pokrenut postupak pred Trećim osnovnim javnim tužilaštvom u Beogradu za krivično delo Ugrožavanje sigurnosti iz čl. 138 Krivičnog zakonika.⁵

Drugi napad se dogodio na Adi Ciganliji kada je muška osoba, dok je novinarska ekipa

² [Reporteri bez granica: Srbija jedina u regionu pala po indeksu slobode medija, ostali na Balkanu napreduju](#) tekst objavljen 3. 5. 2023. godine na portalu BBC news.

³ [Veran Matić o padu Srbije na indeksu slobode medija: Potrebno odmah da prestane zapaljiva retorika vlasti](#), autor D.D., tekst objavljen 3. 5. 2023. godine na portalu Danas.

⁴ [UNS: Najstrože kazniti napadače na novinarske ekipe RTS-a i Prve u Beogradu](#) tekst objavljen 2. 5. 2023. godine na portalu Cenzolovka, izvor UNS.

⁵ Krivični zakonik ("Sl. glasnik RS", br. 85/2005, 88/2005 - ispr., 107/2005 - ispr., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 i 35/2019).

snimala prilog, pokušala da kamermana Prve televizije ubode viljuškom za roštilj.

Pripadnici Ministarstva unutrašnjih poslova u Beogradu su ubrzo uhapsili osumnjičenog protiv koga je pokrenut postupak pred Drugim osnovnim javnim tužilaštvom u Beogradu za krivično delo Nasilničko ponašanje iz čl. 344 Krivičnog zakonika.

Iz Udruženja novinara Srbije (UNS) su istakli da su pretnje i napadi na novinare i medijske radnike neprihvatljivi i da se odgovorni za takva dela moraju najstrože kazniti.⁶

Slučaj Milana Šupice, novinara nedeljnika Pančevac

Milan Šupica, fotoreporter lista Pančevac, bio je žrtva napada u blizini svoje kuće. Događaj o kome je reč se odigrao nakon što je fotografisao cveće u prodavnici u Pančevu sa namerom objavljivanja fotografija u narednom broju nedeljnika. Nakon što ga je prodavačica upitala zašto fotografiše, pokazao joj je novinarsku legitimaciju i uputio se ka kući u kojoj stanuje. Njega su, kako je naveo, tri nepoznata muškarca pratila automobilom, a kada se zaustavio, na silu su ga izvukli iz automobila i pretili mu verbalno, a zatim su mu pocepali torbu u kojoj je bio fotoaparatus i naneli mu nekoliko udaraca u grudi. Prilikom njegovog pokušaja da pozove policiju, oteli su mu telefon iz ruke, bacili ga nazad u auto a karticu iz fotoaparata sa snimljenim materijalom izvadili i odneli sa sobom.⁷

Sporni događaj je prijavljen policiji, podneta je krivična prijava za nanošenje lakih telesnih povreda i krađu imovine tokom obavljanja profesionalne dužnosti, a Osnovno javno tužilaštvo u Pančevu je u saradnji sa Policijskom upravom nedugo nakon prijave uhapsilo dva lica za koja postoje osnovi sumnje da su napali reportera. Oni su privedeni i saslušani u svojstvu osumnjičenih.⁸

Povodom ovog napada oglasile su se mreža Safe Journalists i novinarska udruženja, zahtevajući hitno procesuiranje i kažnjavanje počinioca.⁹

⁶ [UNS: Najstrože kazniti napadače na novinarske ekipe RTS-a i Prve u Beogradu](#) tekst objavljen 2. 5. 2023. godine na portalu UNS.

⁷ [UNS traži stroge kazne za napadače na fotoreportera nedeljnika Pančevac](#) tekst objavljen 5. 5. 2023. godine na portalu Danas.

⁸ <https://www.bazenuns.rs/srpski/detalji-napada-na-novinara/1307>

⁹ [UNS: Stroge kazne za napadače na fotoreportera „Pančevca“](#) tekst objavljen 5. 5. 2023. godine na portalu UNS-a.

Slučaj redakcije Danas i televizija Nova S i N1

Redakcija dnevnog lista Danas suočila se sa novom pretnjom kada je u ulaz zgrade redakcije ubačeno više od 20 letaka na kojima su se našli logoi Danas-a, Nove S i N1 praćeni fotografijama pojedinih lidera opozicije, kao i Franje Tuđmana i Alije Izetbegovića. Na lecima je napisano „Peta kolona“, dok su leci potpisani kao „Konzervativni pokret Naši“.¹⁰

Ipak, ovo nije prvi slučaj da se redakcija Danasa suočava sa pretnjom u vidu ubacivanja letaka, a nažalost ni sa pretnjama koje ozbiljno ugrožavaju sigurnost budući da im je novembru prethodne godine na službenu imejl adresu glavnog i odgovornog urednika pristigao mejl u kojem se pretilo novinarima, urednicima i kolumnistima Danas-a „salvama metaka“ zbog uređivačke politike.¹¹

Dodatno, televizija N1 našla se na meti napada kada su u centru Kragujevca na oglasnim prostorima zalepljeni plakati Konzervativnog pokreta „Naši“ na kojima se našla i slika Jozefa Gebelsa i logo televizije N1 uz natpis: „Ako se laž izgovori dovoljno puta postaje istina. Jozef Gebels (Hitlerov ministar propagande)“.¹²

I pored toga, sam kraj meseca obeležio je i novi napad na televiziju N1 kada je grupa od tridesetak osoba sa ozvučenjem i transparentima upala u dvorište poslovne zgrade u kojoj se nalazi redakcija ove televizije. Okupljena grupa se predstavila kao „Narodni štab“ i nekoliko sati držala govore i ometala rad zaposlenih naročito uz reči će *N1 stići gnev Naroda* i pozive da novinari izađu napolje.¹³

Ovaj slučaj je naročito alarmirao sva udruženja i druge medije budući da, iako je odmah prijavljen nadležnima, policija povodom takve prijave nije reagovala. Povrh navedenog, iako se ispred zgrade televizije nalazilo i nekoliko policajaca u civilu isti su rekli da nemaju naređenje da okupljene legitimišu, niti da ih udalje sa privatnog poseda.

N1 je povodom navedenog odmah zatražio od Ministarstva unuštinskih poslova da utvrdi ko je doneo odluku da policija ne reaguje apelujući na nadležne organe da preduzmu sve neophodne korake kako bi osigurali da se slični incidenti ne ponove u budućnosti, a sve javne

¹⁰ <https://www.bazenuns.rs/srpski/detalji-napada-na-novinara/1336>

¹¹ [Leci sa slikama lidera opozicije, Franje Tuđmana, Alije Izetbegovića uz natpis „Peta kolona“ ubačeni u ulaz redakcije Danasa](#), autor K.Ž., tekst objavljen 10. 5. 2023. godine na portalu Danas.

¹² <https://www.bazenuns.rs/srpski/detalji-napada-na-novinara/1335>

¹³ <https://www.bazenuns.rs/srpski/detalji-napada-na-novinara/1345>

funkcionere da pažljivo biraju reči u svojim nastupima kako se tenzije i podele u društvu ne bi dodatno pojačavale i ukazao da:

„Nereagovanje policije na naše pozive za pomoć samo dodatno podgrevaju atmosferu straha i nesigurnosti u kojoj se nalazimo. Već nedeljama unazad ukazujemo da targetiranje i kampanja koju protiv N1 vode najviši državni funkcioneri može dovesti do ozbiljnog ugrožavanja bezbednosti novinara, reportera, snimatelja i ostalih zaposlenih u produkciji N1.“¹⁴

Nakon svega, po nalogu Kontakt tačke za javni red i mir u Višem javnom tužilaštvu u Beogradu, usledilo je dostavljanje izveštaja o ovom događaju od strane policije, te je on prosleđen nadležnom Trećem osnovnom tužilaštvu u Beogradu na dalje postupanje.¹⁵

Slučaj Nikole Krstića, slobodnog novinara

Nikola Krstić, nezavisni novinar, izneo je u svom autorskom tekstu kritike na račun izjave patrijarha Srpske pravoslavne crkve Porfirija, o ženama. Tekst je objavljen u Danasu, a odmah nakon publikovanja su usledile brojne pretnje na društvenim mrežama. Krstiću je poručeno da treba da „visi na banderi“, te da takve poput njega „treba istrebiti“.

Do eskalacije pretnji je došlo nakon što su srpski tabloidi započeli sa kampanjom u kojoj su spinovali činjenice iz Krstićevog teksta, lažno navodeći da je Krstić pripadnik „Đilasove stranke“ i da je pozivao građane na blokadu mosta Gazela. Osim ovoga, tabloidi su postavljali pitanja kako je moguće da neko poput Nikole Krstića „jede srpski hleb“ uz optužbe da mrzi Srpsku pravoslavnu crkvu.¹⁶

Nezavisno udruženje novinara Srbije (NUNS) je slučaj prijavilo Posebnom tužilaštvu za visokotehnološki kriminal a Željko Bodrožić, predsednik NUNS-a je izjavio za javnost da pretnje i uvrede koje je dobio Krstić jasno govore u kakvom opasnom ambijentu rade novinari u Srbiji, ali i sa kakvim se problemima susreću kada kritički pišu.

Osudama se pridružila i mreža Safe Journalists koja je pozvala nadležne organe da pronađu i kazne počinioc.

¹⁴ [N1 pita MUP: Ko je odlučio da policija ne reaguje na upad u dvorište redakcije?](#), tekst objavljen 31. 5. 2023. godine na portalu N1.

¹⁵ [VIT o upadu na posed N1: Izveštaj policije prosleđen Trećem osnovnom tužilaštvu](#), autor M.S., tekst objavljen 31. 5. 2023. godine na portalu N1.

¹⁶ [Safejournalist: Pretnje prema novinaru Krstiću pokazuju stepen nekritičnosti društva](#) tekst objavljen 18. 5. 2023. na portalu NUNS-a.

Slučaj Marka Vidojkovića i Nenada Kulačina, novinara i autora podkasta „Dobar, loš, zao“

Autori podkasta „Dobar, loš, zao“ su već duži vremenski period mete napada i pretnji koje ozbiljno pogoduju da ugroze bezbednost kako njih samih, tako i članova njihovih porodica. Tako je Nenadu Kulačinu, putem društvene mreže „Facebook“, upućena privatna poruka preteće sadržine u kojoj se navodi novinaru da se pazi¹⁷, kao i poruka kojom se lice obratilo njemu i članovima njegove porodice na vrlo uvredljiv i vulgaran način uz reči **„ajde samo da vas vidim i čujem da ste me prijavili“**.¹⁸

Poruka sa pretnjama i uvredljivom sadržinom¹⁹ je istog dana putem društvene mreže „Facebook“ upućena i Marku Vidojkoviću čime je nastavljeno sa ugrožavanjem bezbednosti novinara iako je već poznato da je zbog procene da je njegov život ozbiljno ugrožen – relociran iz Srbije u drugu državu.

Dodatno, pretnje su tokom maja meseca bile usmerene i zajednički na autore, odnosno njihov rad, i to sadržine: **„Voditelju ćemo sledeću frizuru napraviti sa kašikarom umesto što on pravi sa petardom a za Marka pripremamo stari turski recept.“**²⁰ Uz to ostavljeni su i komentari na „Facebook“ stranici njihovog podkasta **da „Ovakve budaletine i cave, retko da ima i jedna druga država. Ne daj Bože da ga sretnem negde u gradu. Takve pičkice kukaju i plaću posle jednog šamara.“**²¹, kao i **„Ovaj kratki, što pljuje po crkvi, je pobegao... Čuvaj se debeli“**²².

Iako pretnje koje su do sada upućivane Kulačinu i Vidojkoviću gotovo da nisu dobijale očekivani procesno-pravni epilog, navedene pretnje su prijavljene Posebnom javnom tužilaštvu za visokotehnološki kriminal, ali iste još uvek nisu procesuirane.

Marko Vidojković je bio meta i verbalnog napada i pritiska upućenog od strane poslanika Srpske napredne stranke Milimira Vujdinovića koji ga je u skupštini optužio za „satanski govor“ nazvavši podkast „Dobar, loš, zao“ „satanističkim hramom“ koji je „nastavak mraka i zla koji je doprineo tragediji i mucu koja se desila“ aludirajući na tragedije koje su se dogodile u OŠ

¹⁷ <https://www.bazenuns.rs/srpski/detalji-napada-na-novinara/1360>

¹⁸ <https://www.bazenuns.rs/srpski/detalji-napada-na-novinara/1361>

¹⁹ <https://www.bazenuns.rs/srpski/detalji-napada-na-novinara/1365>

²⁰ <https://www.bazenuns.rs/srpski/detalji-napada-na-novinara/1362>

²¹ <https://www.bazenuns.rs/srpski/detalji-napada-na-novinara/1364>

²² <https://www.bazenuns.rs/srpski/detalji-napada-na-novinara/1363>

„Vladislav Ribnikar“ i selima u okolini Mladenovca i Smedereva.²³

Slučaj Željka Matorčevića, glavnog i odgovornog urednika portala Žig Info

Željko Matorčević, glavni i odgovorni urednik portala Žig Info, od početka godine bio je žrtva pretnji i napada čak dva puta. Oba slučaja su u maju dobila svoj epilog.

Prvi slučaj se dogodio u februaru mesecu kada je Milana Marčetu (osobu koja se predstavlja kao prijatelj Dragoljuba Simonovića, bivšeg predsednika Opštine Grocka) prijavio policiji zbog pretnji koje mu je ovaj uputio ispred sudnice.²⁴ Slučaj o kome je reč se odigrao neposredno nakon pretresa na kome su iznete završne reči u krivičnom postupku vođenom zbog paljenja kuće Milana Jovanovića, takođe novinara Žig Info. Marčeta je Matorčevića ispred sudnice vređao, pitao ga šta radi tu, a zatim mu rekao da izađe napolje jer će nastradati. Postupak je vođen za krivično delo Ugrožavanje sigurnosti iz čl. 138 stav 3 Krivičnog zakonika a u maju je slučaj dobio konačni ishod. Sa okrivljenim je zaključen sporazum o priznanju krivičnog dela i doneta je osuđujuća presuda – kazna zatvora u trajanju od 6 meseci koju će izdržati u prostorijama u kojima stanuje i mera zabrane komuniciranja i približavanja oštećenom u trajanju od jedne godine.²⁵

Drugi slučaj se odnosi na uznemirujuće telefonske pozive sa skrivenog broja kojima je Matorčević bio izložen u aprilu mesecu.²⁶ Prilikom prvog poziva ga je osoba, glumeći alkoholisano stanje, pitala da li je dobila preduzeće za pravljenje kotlova, a kako je Matorčević uspešno izbegao nastojanje da bude isprovociran, Matorčeviću je upućena pretnja da treba da se čuva, nakon čega je telefonski poziv bio završen. Narednog dana, ponovo sa skrivenog broja mu se obratila ista osoba, psovkom.²⁷

Prema dostupnim informacijama, lice koje je uputilo pretnje je identifikovano kao petnaestogodišnji dečak.

²³ [Vidojković opet targetiran, poslanik SNS podkast DLZ nazvao satanističkim hramom](#), autor B.N., tekst objavljen 24. 5. 2023. godine na portalu N1.

²⁴ [ANEM Monitoring za mesec februar](#) objavljen na portalu Bezbedni novinari

²⁵ [Matorčević: Simonovićev prijatelj mi je ispred sudnice rekao da izađem jer ću nastradati](#), autor A.N., tekst objavljen 22. 2. 2023. godine na portalu UNS-a.

²⁶ [ANEM Monitoring za mesec april](#) objavljen na portalu Bezbedni novinari.

²⁷ [UNS: Policija da pronade ko preti telefonom Željku Matorčeviću](#) tekst objavljen 19. 4. 2023. godine na portalu Cenzolovka.

Slučaj Srđana Nonića, građanskog aktiviste i glavnog i odgovornog urednika portala Niške inicijative

Srđan Nonić, građanski aktivista i glavni i odgovorni urednik portala Niške inicijative, bio je meta napada na društvenoj mreži „Facebook“ kada je na stranici „Niška inicijativa“ primio poruku od strane korisnika sa nalogom Mitrović Dušan. Upućene su mu poruke preteće sadržine kojima se poručuje: „Ja ću vas iznatepam i da vas izmlatim; Ako vas budem video kod mene u park; Ja lično; Jer ste dosadni; Dosadili ste bogu i narodu; Sa lopatu ima da vas izmlatim“.

Povodom ovakvih pretnji Nonić je odmah pristupio u Policijsku upravu Niša, te je nadležne obavestio o sadržini poruka koje su mu pristigle, a povodom kojih je tužilaštvo odmah reagovalo. Istog dana, u popodnevnim časovima, pronađeno je lice koje je korisnik navedenog naloga, te su od istog prikupljena obaveštenja i izvršeno forenzičko fotografisanje mobilnog telefona. Osumnjičeni je odmah priznao izvršenje krivičnog dela, te su spisi predmeta prosleđeni zameniku Osnovnog javnog tužilaštva u Nišu radi daljeg postupanja i okončanja ovog slučaja.

Takođe, slučaj koji se odigrao u septembru prethodne godine, a povodom kog je Nikola Panić, radnik gradske uprave i glavni i odgovorni urednik Gradskog portala 018, podneo privatnu krivičnu tužbu za krivično delo uvrede u januaru ove godine - sada je dobio epilog.

Tačnije, Osnovni sud u Nišu doneo je prvostepenu presudu kojom je oglašeno da Nonić nije kriv za krivično delo uvrede zbog karikature i kritika koje je uputio u nekoliko izjava povodom dodeljivanja nagrade „Pol Polanski“ od strane Asocijacije sprsko – češkog prijateljstva „Beseda“ za „izuzetnu profesionalnost, novinarstvo i humanost“, a koje dodeljivanje je iznenadilo Nonića, kao i druge novinare budući da nije bilo očekivano da istu dobije urednik medija koji je manje novinarski, a više servisno orijentisan.²⁸

U presudi je izneta ocena da izave, objave i sadržaj koje su bile predmet ovog postupka nisu uvredljivog karaktera i da nije dokazano da je Nonić izvršio ovo krivično delo.²⁹ Ipak navedena presuda još uvek nije pravnosnažna budući da je Panić na istu uložio žalbu, te se u daljem periodu očekuje da i Apelacioni sud potvrdi ovu prvostepnu presudu i da ovaj slučaj dobije konačan epilog.

²⁸ [ANEM Monitoring za mesec januar](#) objavljen na portalu Bezbedni novinari.

²⁹ [Osnovni sud u Nišu: Srđan Nonić nije kriv za uvredu radnika gradske uprave koji vodi provladin portal](#), autorka Zorica Miladinović, tekst objavljen 4. 5. 2023. godine na portalu Danas.

Slučaj OK radija iz Vranja

OK radio, lokalni medij iz Vranja, postao je primer drastičnog oblika pritiska koji pretenduje da naruši i sam opstanak medija. Redakcija OK radija, kao i zaposleni u internet kafeu „No comment“, koji posluje u okviru OK Radija kao deo biznis modela pomoću kog se omogućava finansiranje radija, postali su meta lokalnog moćnika iz Vranja Dejana Nikolića, poznatijeg kao Kantar, nakon što su se suprotstavili njegovoj nameri da se na mestu gde se nalaze prostorije radija i internet kafea proširi jedna od kladionica u njegovom vlasništvu.

Ovakvo suprotstavljanje rezultiralo je mnogobrojnim pritiscima od kojih je jedan u maju mesecu okončan presudom kojom se odbijaju kao neosnovani zahtevi za zaštitu zakonitosti branilaca čime je ovaj postupak okončan brzo i efikasno.

Tačnije, reč je o slučaju koji se odigrao u junu prethodne godine i to tako što je, najpre, okrivljeni Bojan Tanasković ušao u prostorije kafića noseći na leđima kantu za prskanje voća u kojoj je bila farba bele boje i istom isprskao celokupan inventar kafića, a zatim napustio objekat, da bi nakon nekoliko minuta u navedeni ugostiteljski objekat ušao okrivljeni Slaviša Kocić i držeći mobilni telefon u ruci sa uključenim spikerfonom obratio prisutnim zaposlenima rečima: „Slušajte, Dejan hoće nešto da vam kaže“. Nakon navedenog je usledilo obraćanje okrivljenog Dejana Nikolića preko uključenog spikerfona na mobilnom telefonu i to rečima: „Slušajte, govori Dejan, ovo vam je odgovor na vašu tužbu, ovo je tek početak, kafić nikada neće raditi, imaćete probleme, ovo je odgovor za tužbu i za Beograd“.

Opisani događaj je u periodu od godinu dana doveo do toga da presudom Osnovnog suda u Vranju Dejan Nikolić bude oglašen krivim zbog krivičnog dela nasilničkog ponašanja i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od jedne godine i dva meseca, dok su drugi okrivljeni Bojan Tanasković i Slaviša Kocić oglašeni krivim i osuđeni na kaznu zatvora u trajanju od po osam meseci, a koja presuda je potom potvrđena presudom Višeg suda u Vranju.

Iako su branionici okrivljenog Dejana Nikolića podneli zahteve za zaštitu zakonitosti i istakli da u konkretnom slučaju nije nastupila posledica krivičnog dela nasilničko ponašanje u vidu težeg remećenja javnog reda i mira, kao i da u izreci presude nije navedena, odnosno opisana nijedna aktivna radnja koja bi predstavljala radnju izvršenja dela okrivljenog Dejana Nikolića, Vrhovni kasacioni sud je takve navode ocenio kao neosnovane i istakao da:

„Opisana radnja okrivljenog Dejana Nikolića – obraćanje putem telefona prisutnima u kafiću sa ciljem zastrašivanja oštećene Olivere Vladković (u čijem vlasništvu je pomenuti ugostiteljski objekat), koja je preduzeta po prethodnom dogovoru sa okrivljenima Bojanom Tanaskovićem i Slavišom Kocićem, koji su prethodno po dogovoru sa njim preduzeli napred navedene radnje posmatrane sveukupno sa radnjama ovih okrivljenih, sa kojima čine celinu, ima karakter drskog i bezobzirnog ponašanja usmerenog prema ljudima i imovini, koje u znatnoj meri odstupa od usvojenih pravila ponašanja, odnosno predstavlja radnju izvršenja krivičnog dela nasilničko ponašanje iz člana 344. stav 1. KZ.“

II MONITORING PROCESA USVAJANJA NOVIH ZAKONA

Zakon o elektronskim medijima

Kao što je bilo i predviđeno, Ministarstvu informisanja i telekomunikacija su dostavljeni komentari i predlozi udruženja povodom predstavljene radne verzije Nacrta zakona o elektronskim medijima.

Koalicija za slobodu medija koju čine Asocijacija medija (AM), Asocijacija onlajn medija (AOM), Nezavisno društvo novinara Vojvodine (NDNV), Nezavisno udruženje novinara Srbije (NUNS), Poslovno udruženje Asocijacije lokalnih i nezavisnih medija „Lokal Pres“ i Slavko Ćuruvija Fondacije, kao i Asocijacije nezavisnih elektronskih medija (ANEM) dostavila je svoj komentar ukazavši da revizija ovog zakona mora da bude predmet najširih konsultacija sa predstavnicima navedenih medijskih i novinarskih udruženja budući da su navedene organizacije učestvovala u izradi Medijske strategije za period od 2020. do 2025. godine, a koja je formulisala konkretne smernice u izradi nacrta ovog zakona.

Dodatno, ukazano je da se prilikom izrade ovog zakona selektivno primenjivala navedena Medijska strategija, a što se naročito vidi u delovima koji se odnose na obezbeđivanje nezavisnosti Regulatornog tela za elektronske medije (REM) i njegove odgovornosti pred javnošću, kao i selektivnog implementiranja Direktive o audiovizualnim medijskim uslugama iz 2018. godine.

Posebno je istaknuto da medijska i novinarska udruženja ne mogu da podrže pojačavanje mera koja su na raspolaganju REM-u ako se ne utvrde i zakonski mehanizmi nezavisnosti REM-a i predlože zakonska rešenja za pojačanje odgovornosti budući da bi jedino takvo utvrđivanje

bilo u skladu sa Medijskom strategijom i Direktivom koja eksplicitno potvrđuje funkcionalnu nezavisnost regulatornog tela i pravnu odvojenost od vlade i drugih javnih tela.

Primećeno je i da su u izostala pravila koja bi detaljno uređivala oblast političkog oglašavanja i generalnih obaveza koja se tiču izveštavanja u toku predizborne kampanje imajući u vidu da dosadašnje odredbe o medijskom praćenju predizborne kampanje, kao i one koje se odnose na političko oglašavanje, nisu adekvatno rešavale sve probleme koje su u toku primene uočene.

Iako je predloženim Nacrtom priznato fizičkim i pravnim licima da podnose prijave REM-u u vezi sa programskim sadržajima pružalaca medijskih usluga, upućen je komentar da se ovakvim regulisanjem zaključuje da je reč samo o inicijativi za pokretanje ispitnog postupka bez ikakve mogućnosti da podnosilac prijave zastupa u tom postupku svoj lični ili opšti interes, te da se time praktično onemogućava građanska, ali i sudska kontrola rada Regulatora, uz šta je izričito predviđeno i da podnosilac prijave nema svojstvo stranke u postupku koji pokreće.

Ukazano je na manjkavost ovakvih rešenja, kao i manjkavost odredbi kojim se ograničava rok za odlučivanje REM-a na 72 sata od momenta donošenja zaključka o pokretanju postupka bez određivanja roka u kome će REM po prijemu prijave doneti zaključak o pokretanju postupka, odnosno odlučiti o tome da nema mesta pokretanju postupka, kao i odredbe kojom se predviđa da nije dozvoljena žalba niti mogućnost pokretanja upravnog spora protiv zaključka kojim se procenjuje da nema mesta izricanju mere.

Povodom svega navedenog, predložena su rešenja koja bi bila adekvatna i kojima bi se postigla usklađenost sa Medijskom strategijom, kao i implementacija Direktive o audiovizualnim medijskim uslugama iz 2018. godine, te se u narednom periodu očekuje da će iste Ministarstvo informisanja i telekomunikacija razmotriti, a potom i uputiti na predstojeću javnu raspravu.

III SLAPP TUŽBE USMERENE PREMA NOVINARIMA I MEDIJIMA

17 međunarodnih novinarskih organizacija, kao i organizacije za slobodu štampe potpisale su [Saoštenje](#) kojim pružaju podršku novinarima KRIK-a zbog brojnih sudskih postupaka sa kojima se suočavaju u poslednje dve godine budući da je protiv redakcije u tom periodu podneto 12 tužbi. Potpisnice saopštenja su: Blueprint for Free Speech, Civic Initiatives, Civil Rights Defenders, Coalition For Women In Journalism (CFWIJ), European Federation of Journalists (EFJ), Free Press Unlimited (FPU), Index on Censorship, Institute for Mass Media

Cyprus, International Press Institute (IPI), Justice for Journalists Foundation, OBC Transeuropa (OBCT), Organized Crime and Corruption Reporting Project (OCCRP), Reporters Without Borders (RSF), PEN International, SafeJournalists Network, South East Europe Media Organisation (SEEMO), Solomon.

Kako je izneto u saopštenju, pravna hajka koja se vodi protiv KRIK-a nastavljena je poslednjom osuđujućom presudom kao i novom tužbom koja je stigla u redakciju. Osim toga, potpisnice su navele da alarmantnom smatraju presudu Višeg suda u Beogradu kojom je KRIK osuđen zbog teksta u kom je imenovao ko je sve podneo tužbu protiv redakcije.

„Ponovo pružamo podršku novinarima KRIK-a i pozivamo pravosudne organe Srbije da konačno priznaju SLAPP kao sredstvo za utišavanje glasova i suzbijanje informacija od javnog interesa. Srbija i dalje predstavlja jedno od najplodnijih terena u Evropi za tužbe novinara, kao znak odmazde za njihov rad. Neprepoznavanjem pretnje koje predstavljaju SLAPP tužbe, poslednja odluka suda šalje zabrinjavajući signal svim srpskim novinarima koji istražuju osetljiva politička i ekonomska pitanja. Nadamo se da će se u žalbenom postupku razmotriti ozbiljan uticaj SLAPP-a na novinare i da će konačno podržati javni interes i međunarodne standarde o slobodi izražavanja.“ - navodi se u saopštenju.

Navedenom presudom KRIK je obavezan na isplatu iznosa od 374.200 dinara na ime naknade za duševne bolove i troškova postupka i to zbog teksta koji je objavio suočen sa lavinom tužbi, ukazavši na to ko je sve tužio redakciju i da su ove takozvane SLAPP tužbe uglavnom podneli ljudi bliski režimu u Srbiji, iz čega proizilazi zaključak da im je cilj da učutkaju novinare.³⁰

Sve navedeno je presudom okarakterisano kao leziono podobno da povredi čast i ugled uz ukazivanje da:

„Označavanje tužilaca kao ljudi bliskih režimu ima negativnu konotaciju, tužioci se označavaju kao pristalice određene političke opcije koja je na vlasti, a time se građanima koji se ne slažu ili protive „režimu“ sugeriše da zbog svog političkog opredeljenja ne bi trebalo da imaju poverenja u tužioce kao pripadnike policije koji treba da budu u službi svih građana“, kao i da je „Time stvorena potencijalna mogućnost da u slučaju promene vlasti tužioci budu okarakterisani kao pripadnici bivše vlasti i da zbog toga snose posledice.“

Konačno, ovakvom odlukom suda je zapravo negirano postojanje SLAPP tužbi, a što naročito proizilazi iz toga što se u presudi tvrdi da „svako može da tuži“, te su povodom iste

³⁰ [KRIK osuđen jer je objavio ko je tužio redakciju, presudu doneo sudija Keranović poznat po procesu protiv NIN-a](#), autorka Bojana Jovanović, tekst objavljen 18. 5. 2023. godine na portalu KRIK.

reagovala mnogobrojna novinarska udruženja izražavajući zabrinutost.

Budući da je reč o prvostepenoj sudskoj odluci - KRIK je na istu uložio žalbu, te se očekuje odluka i stav koji će zauzeti Apelacioni sud u Beogradu.

Sa druge strane, u postupku koji se prvi vodio po tužbi policijskog komandanta Goran Živkovića i dvojice njegovih saradnika iz policijske Jedinice za zaštitu svedoka, a čije spominjanje u tekstu je iniciralo gorenavedni postupak, Apelacioni sud u Beogradu doneo je presudu kojom su odbijene kao neosnovane žalbe tužilaca i potvrđena prvostepena presuda Višeg suda u Beogradu kojom je utvrđeno da tužbeni zahtev u celosti nije osnovan.³¹

Apelacioni sud je prilikom donošenja ovakve odluke utvrdio da je prvostepeni sud pravilno ocenio da sadržina objavljenog teksta, odnosno informacije koje su u istom objavljene, *predstavljaju temu o kojoj javnost ima opravdan interes da sazna*. Tačnije potvrđeno je sledeće:

„U konkretnom slučaju pravilno je prvostepeni sud procenio da objavljivanje navedene informacije služi ostvarenju javnog interesa, koji preteže nad interesom tužilaca na zaštitu njihove časti i ugleda i prava ličnosti, koji interes nije mogao da se ostvari bez objavljivanja navedene informacije na način kojim bi se pravo subjekta informacije manje povredilo. U navedenom smislu, objavljivanje navedene informacije predstavlja proporcionalno sredstvo za ostvarenje opravdanog cilja, upoznavanja javnosti sa pravilnošću rada državnog organa koji se bavi zaštitom bezbednosti zaštićenih svedoka u krivičnim postupcima. Navedene tvrdnje nisu bile usmerene na ličnost, niti su predstavljale napad na ličnost tužilaca, nego na ono što su govorili ili radili u okviru rada u državnom organu.“

Dodatno, drugostepeni sud je takođe zauzeo stanovište da su tuženi prilikom objavljivanja teksta postupali u skladu sa dužnom novinarskom pažnjom, odnosno da su posvetili dužnu novinarsku pažnju u proveru istinitosti navoda, te da su imali razloga da veruju da je ono što objavljuju istinito.

Ohrabrujuća odluka je doneta od strane Apelacionog suda u Beogradu i u postupku koji se vodio po tužbi Bratislava Gašića, bivšeg direktora Bezbednostno-informativne agencije, kojom su u maju 2021. godine tuženi KRIK, Stevan Dojčinović kao glavni i odgovorni urednik i Milica Vojinovića kao autorska teksta pod naslovom „Političke veze kriminalne kruševačke grupe: „Gašić kod Jotke na kazanu“.

Naime, predmetni tekst predstavlja izveštaj sa suđenja tuženom Zoranu Jotiću Jotki, odnosno takozvanoj „Jotkinoj grupi“, u krivičnom postupku koji se vodi pred Višem sudu u

³¹ [ANEM Monitoring za mesec januar](#) objavljen na portalu Bezbedni novinari.

Beogradu sa kog je autorka teksta izveštavala i verno prenela informacije koje potiču iz prisluškivanog razgovora Saše Zoraje i Igora Neškovića, a koje je tužilaštvo iznelo kao dokaz.

Iako se u presudi **nije dovela u pitanje istinitost prisluškivanog razgovora**, već se navelo da je sadržina prisluškivanih razgovora koji su preslušani u okviru dokaznog postupka na glavnom pretresu *verno preneti*, ocenjeno je da su tako prenete informacije **podobne da povrede „čast i ugled tužioca imajući u vidu pre svega funkciju koju on obavlja, a koja podrazumeva borbu protiv organizovanog kriminala“**. Ovim se funkcija koju Gašić obavlja uzela kao otežavajuća okolnost³² za tužene iako ona, shodno zakonskim odredbama, dovodi do toga da lice koje je funkcioner mora da trpi iznošenje kritičkih mišljenja, koja se odnose na rezultate njegovog rada, odnosno politiku koju sprovodi, a koja su u vezi sa obavljanjem njegove funkcije bez obzira na to da li se oseća lično povređenim iznošenjem tih mišljenja.³³

Odlučujući o žalbi tuženih na tako donetu presudu, Apelacioni sud u Beogradu je ukazao da nije jasno da li je sporno ili nesporno da se na suđenju čulo da je Gašić „kod Jotke na kazanu“ i da li se ono što piše u tekstu podudara sa onim što je izneto na suđenju, kao i da jeste postupano u skladu sa načelima profesije ukoliko je KRIK objavio sadržaj koji je *u saglasnosti sa onim što se iznosilo na glavnom pretresu odnosno ako je u mediju objavljeno ono što su prisutni u sudnici mogli da vide ili čuju*.³⁴

Kako je sud utvrdio da se zbog nejasnih razloga o bitnim činjenicama, kao i nejasnih zaključaka prvostepenog suda o dopuštenosti spornih informacija, ni sama pravilnost ovako donete odluke ne može ispitati, odlučio je da takvu presudu u pobijanim delovima ukine i vrati prvostepenom sudu na ponovno odlučivanje.

Poslednja u nizu tužbi koje su podnete protiv redakcije KRIK-a, a povodom kojih su se i oglasile međunarodne organizacije pristigla je na njihovu adresu od strane Nikole Petrovića, kuma predsednika Republike Srbije i bivšeg direktora „Elektromreže Srbije“. Tužbu je podneo protiv glavnog i odgovornog urednika KRIK-a, Stevana Dojčinovića i novinarki Bojane Jovanović i Dragane Pećo zbog teksta koji se odnosi na poslovnu povezanost Petrovića i Dejana Stanimirovića – Markosa u periodu od 2004. do 2010. godine u firmi koja se bavila

³² [Detalji presude KRIK-u: privilegovani funkcioneri](#), autor Stevan Dojčinović, tekst objavljen 9. 11. 2022. godine na portalu KRIK.

³³ Član 8 Zakona o javnom informisanju i medijima („Sl. glasnik RS“, br. 83/2014, 58/2015 i 12/2016 - autentično tumačenje).

³⁴ [Ukinuta presuda protiv KRIK-a zbog teksta o Gašiću](#), autorka Bojana Pavlović, tekst objavljen 30. 5. 2023. godine na portalu KRIK.

telekomunikacijama. Markos je javnosti poznat kao kriminalac koji je bio uključen u međunarodni šverc droge a koji je 2020. godine ubijen u Kolumbiji („[Predsednikov kum imao firmu sa Markosom – kriminalcem umešanim u međunarodni šverc kokaina](#)”). Petrović je tužbom tražio da se tekst obriše sa sajta KRIK-a, kao i zabranu daljeg pisanja o ovoj temi. Osim navedenog, tražio je da mu zbog prouzrokovane nematerijalne štete novinari isplate 200.000 dinara.

Petrović je u tužbi tvrdio da su novinari netačno objavili da je poslovno saradivao sa kriminalcem umešanim u međunarodni šverc narkotika jer u momentu saradnje Stanimirović nije bio optužen niti osuđen za bilo koje krivično delo. Kako dalje piše u tužbi, Petroviću ni nakon prestanka poslovne saradnje nisu bili poznati Stanimirovićeve poslovni poduhvati, a naročito to da se on bavio nezakonitim radnjama.³⁵

U reakciji na tužbu koju je protiv njih podneo, novinari su istakli da Petrović nije negirao niti jedan navod iz teksta i da je potvrdio da je, kao što i piše u spornom tekstu, sa Stanimirovićem imao firmu u navedenom periodu. Dodatno su naveli da nigde u tekstu nije spomenuto da je Stanimirović bio umešan u nelegalne poslove u vreme kada je sa Petrovićem imao firmu, te da su pre objavljivanja teksta kontaktirali Petrovića a njegov odgovor objavili u tekstu.

Ova je treća Petrovićeve tužba protiv novinara KRIK-a koji smatraju da je reč o još jednoj u nizu SLAPP tužbi čiji je cilj da ih iznure, zastraše i spreče u daljem izveštavanju javnosti o korupciji.

Ova publikacija objavljena je uz finansijsku pomoć Evropske unije. Za sadržinu ove publikacije isključivo je odgovorna Asocijacija nezavisnih elektronskih medija i ta sadržina nipošto ne izražava zvanične stavove Evropske unije.

³⁵ [Dvanaesta tužba protiv KRIK-a: stigla od Vučićevog kuma](#), autorka Bojana Pavlović, tekst objavljen 10. 5. 2023. godine na portalu KRIK.